

Alicja Werbachowska,
Pineski uit *Het spijkerschrift*,
2007, limited edition
artist's book

ALICJA WERBACHOWSKA: HET MYSTERIE VAN HET ALLEDAAGSE

Wageningen/Haarlem | Het kunstenaarsboek blijft een geamputeerd medium. Diverse kunstenaars kiezen ervoor om zich uit te drukken in boekvorm. Dat levert vele prachtige kunstwerken op, maar die blijven veelal verborgen voor het publiek. Ze zijn moeilijk tentoon te stellen, dus ze ontbreken in galerie- en museumpresentaties. Als ze toch tentoongesteld worden, dan liggen ze meestal, opengeslagen op een bepaalde pagina, in een vitrine. Wat ze bijzonder maakt – dat ze een innerlijke logica hebben, dat het duidelijk wordt waarom een kunstenaar voor deze vorm heeft gekozen – blijft aan het zicht onttrokken. Het is alsof je naar een schilderij kijkt dat nog voor een groot deel in bubbeltjesplastic verpakt is.

Alicja Werbachowska (1939), geboren in Katowice in Polen maar sinds 1974 woonachtig in Nederland, heeft vanaf 1987 meer dan driehonderd kunstenaarsboeken gemaakt. Een deel is uniek, een (groter) deel heeft een oplage van acht exemplaren. Je hoeft maar één boek van haar te bekijken en je begrijpt waarom het kunstenaarsboek voor haar een logisch medium is. Ze bestaan allemaal uit een sequentie van beelden. Getekend, gevouwen, collageachtig samengesteld of gefotografeerd. Beelden waarin de tijd verloopt, waarin sprake is van een ontwikkeling of een verandering. Ze worden gekenmerkt door eenvoud, door minimalisme van een intelligente soort. Ze mogen er mooi en perfect verzorgd uitzien (vaak gedrukt op Japans papier bijvoorbeeld), het gaat Werbachowska in de eerste plaats om de uitwerking van een concept. Het aantal beelden dat ze daarvoor gebruikt varieert van vier tot tien. Meer heeft ze niet nodig. Meestal hebben de boeken geen titel. Hebben ze die wel, dan is de titel een zakelijke omschrijving. Een titel mag niet de overhand krijgen.

Werbachowska is gefascineerd door het visuele effect van het verstrijken van de tijd en de daarmee samenhangende veranderende lichtval. In één van haar boekjes laat ze zien hoe de schaduwen van een hek een telkens wisselend patroon neerleggen op grove straatklinkers. In een ander boekje zorgt de veranderende lichtval ervoor dat een rijtje gekleurde punaises telkens van gedaante verandert. Bij een aantal boeken gaat het alleen om het verloop van de tijd. In *Thaw* transformeert de sneeuw tussen kasseien in vier fases tot groen gras. In een ander boekje neemt een beeldbalk opgebouwd uit zwarte en witte vierkantjes geleidelijk een andere, haast ongeordende vorm aan. In een liggend boekje met transparante bladzijdes komt het mikadospel gaandeweg tot een ontknoping.

Ondanks de eenvoud van de concepten, draagt vrijwel ieder boekje een mysterie in zich. Het opent de ogen voor het alledaagse, voor datgene wat je zou kunnen beredeneren maar waarvan je je nauwelijks bewust bent. De kunstenaarsboeken en tekeningen van Alicja Werbachowska doen denken aan het minimale werk van Agnes Martin. Ook het verraderlijk simpel ogende werk van Schoonhoven dringt zich op. Het tijdsverloop en de subtiele veranderingen van licht en schaduw herinneren aan de vroege video's van Nan Hoover.

Boeken hebben het voordeel dat je ze kunt bekijken als je daar zin in hebt. Rustig, met een boekje in een hoekje. De kunstenaarsboeken van Alicja Werbachowska lenen zich ook qua idee en qua opzet uitstekend voor deze intieme bezigheid.

Rob Perrée

Alicja Werbachowska, tekeningen en kunstenaarsboeken, 8 t/m 29 maart 2009, Galerie Wit, Hamelakkerlaan 38, Wageningen, www.galeriewit.nl. Haar kunstenaarsboeken zijn ook te zien bij Johan Deumens, Donkere Spaarne 32, Haarlem, www.artistsbooks.com

Spijkerschrift